

Διοικητικό Οικονομικό Δίκαιο

Αποκρατικοποίηση

Ευγ. Β. Πρεβεδούρου

Τμήμα Νομικής Σχολής Α.Π.Θ.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Εισαγωγή στην θεματική

Ιστορικά στοιχεία και εξέλιξη

- Κοινωνικές υπηρεσίες (ενέργεια, τηλεπικοινωνίες, ταχυδρομικές υπηρεσίες κ.ο.κ.): υπηρεσίες δικτύου
- Η θεωρία του φυσικού μονοπωλίου
- Ο όρος «αποκρατικοποίηση»: άγνωστος για μεγάλο διάστημα στην Ελλάδα καθώς, όπως και σε άλλες έννομες τάξεις, τεκμαιρόταν ότι συγκεκριμένες υπηρεσίες παρέχονται από το Δημόσιο.

-Σημαίνει: την απομάκρυνση του κράτους από τομείς που παραδοσιακά κατείχε. Διαμορφώθηκε, λοιπόν, μία τάση που ήθελε: α) το κράτος να αποχωρεί από την άμεση παροχή αγαθών και υπηρεσιών, ζωτικής σημασίας για το κοινωνικό σύνολο (τομείς κοινωνικής ωφέλειας), β) να κλυδωνίζεται στις βασικές λειτουργίες του και γ) να απειλείται ακόμη και στον σκληρό πυρήνα του από την ιδιωτική λειτουργία. Συρρίκνωση του ρόλου του κράτους.

- Ο όρος αποκρατικοποίηση είναι ευρύς και περιλαμβάνει τις εξής εκφάνσεις: α) ενέργειες απορρύθμισης, β) ενέργειες απελευθέρωσης (κατάργηση των εθνικών μονοπωλίων), γ) ενέργειες θεσμικών μεταρρυθμίσεων στον δημόσιο τομέα, με ενδεικτικότερες την προσφυγή στις μεθόδους ιδιωτικού δικαίου και δομών των δημοσίων επιχειρήσεων και δ) ιδιωτικοποιήσεις (πώληση του ενεργητικού των δημοσίων επιχειρήσεων στον ιδιωτικό τομέα) [η τέταρτη είναι η εντονότερη έκφανση ιδιωτικοποιήσεων]
- Αίτια αποκρατικοποίησης

(συνέχεια)

- Η συμβολή της ΕΕ στο πεδίο των αποκρατικοποιήσεων
 - Η στάση των Κοινοτήτων απέναντι στην ιδιοκτησία (εκ πρώτης όψεως υπάρχει ουδετερότητα)
 - ά. 345 ΣΛΕΕ
 - ά. 14 ΣΛΕΕ
 - ά. 106 ΣΛΕΕ
 - Ωστόσο: τα κρατικά μονοπώλια συμβιβάζονται δυσχερώς με τον κεντρικό στόχο της Ένωσης για τη δημιουργία συνθηκών ελεύθερου ανταγωνισμού (ά. 3 ΣΛΕΕ)
 - Ο συμβιβασμός προκάλεσε την ανατροπή της αρχικώς σαφούς ουδετερότητας
 - Στα μέσα της δεκαετίας του '80 ξεκίνησε η «σταυροφορία» (πρώτα από την Επιτροπή) απελευθέρωσης των αγορών κοινής ωφέλειας
 - Οδηγίες της δεκαετίας του '90 σχετικές με αποκρατικοποιήσεις των αγορών κοινής ωφέλειας προκειμένου να επιτευχθεί η απελευθέρωση των αγορών (κατάργηση των μονοπωλίων, που δεν συνεπάγεται, απαραίτητα, αλλαγή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος των συγκεκριμένων επιχειρήσεων)
 - Φιλοσοφία της πολιτικής: η απελευθέρωση δεν αποτελεί αυτοσκοπό αλλά μέσο για τη δημιουργία συνθηκών ανταγωνισμού
 - Υποχώρηση του κράτους μπροστά στην αγορά και μπροστά στην οικονομική κοινότητα

Η συνταγματικότητα των αποκρατικοποιήσεων των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας

- Ελληνική θεωρία της δεκαετίας του 1990 (σε γενικές γραμμές αρνητική για το θέμα των αποκρατικοποιήσεων)
 - Ανάλυση του επιχειρήματος
 - ΣτΕ (πρακτικά επεξεργασίας κανονιστικών διαταγμάτων): Η έξοδος ορισμένων επιχειρήσεων από τον δημόσιο τομέα είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα εφόσον και στο μέτρο που οι επιχειρήσεις παραμένουν υπό κρατική εξάρτηση και εποπτεία.
 - Ανάλυση συλλογιστικής
 - Ο ειδικός ρόλος ευθύνης και λειτουργίας του σύγχρονου κράτους (αδιάλειπτη παροχή των υπηρεσιών ακόμη και αν δεν προσελκύουν ιδιώτες)
 - Το κράτος δεν μπορεί να αποτρέψει ιδιώτες να ασχοληθούν με αυτές τις υπηρεσίες παρά μόνο σε περιπτώσεις όπου υπάρχει συνταγματική επιταγή για την ίδρυση μονοπωλίου.

Αλλαγή στον ρόλο του κράτους

- Άσκηση όχι παροχικής αλλά ρυθμιστικής λειτουργίας
- Από πάροχος, το κράτος γίνεται ρυθμιστής: δεν μας ενδιαφέρει το ιδιοκτησιακό καθεστώς των επιχειρήσεων αλλά η ρύθμιση της λειτουργίας και η διασφάλιση της παροχής υπηρεσιών ζωτικών για τους πολίτες

Ελληνικές νομοθετικές πρωτοβουλίες

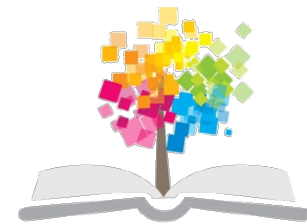
- Σειρά ενεργειών αποκρατικοποίησης των ελληνικών ΔΕΚΟ τη δεκαετία του 1990
 - Ν. 2000/1991 (καταργήθηκε με τον ν. 3049/2002): εντάσσει στην έννοια της αποκρατικοποίησης την κατάργηση ή συγχώνευση φορέων του Δημοσίου, την εκκαθάριση προβληματικών επιχειρήσεων και τις ιδιωτικοποιήσεις
- Ακολούθησε σειρά π.δ. βάσει του ν. 2000/1991 που προέβλεψαν την έξοδο επιχειρήσεων από τον δημόσιο τομέα
- Ν. 1914/1990: εισαγωγή δημόσιων επιχειρήσεων στο χρηματιστήριο
 - Ειδικοί νόμοι που προσαρμοσαν σταδιακά τα κλασικά μονοπώλια κοινής ωφέλειας στον ανταγωνισμό (κινητή τηλεφωνία, ταχυμεταφορές, ηλεκτρική ενέργεια)
 - Ν. 2414/1996 (καταργήθηκε με τον ν. 3424/2005): μετατροπή ΝΠΔΔ σε ανώνυμες εταιρίες
- Ειδικότερα στοιχεία για τις προβλέψεις του
- Εργασιακό καθεστώς εργαζομένων
- Ιδιωτικό management στον δημόσιο τομέα
- Διεύρυνση προβλέψεων για εθνικές ρυθμιστικές αρχές-υποχρεώσεις και αρμοδιότητες
- Προστασία δικαιωμάτων των καταναλωτών

Έννοια καθολικής υπηρεσίας

- Η κατάργηση των κρατικών μονοπωλίων στις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας καθιστά αναγκαία την επέμβαση του κράτους ώστε να διασφαλιστεί η εξυπηρέτηση των πολιτών
- Προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών με τις οδηγίες μέσω της καθολικής υπηρεσίας
- Το ποιες είναι υποχρεώσεις και τι αποτελεί καθολική υπηρεσία απαντάται ad hoc
- Έννοια (πρωτοεμφανίστηκε στο πεδίο των τηλεπικοινωνιών, που ήταν και ο πρώτος τομέας που απελευθερώθηκε: υποχρέωση δημιουργίας και εκμετάλλευσης καθολικού δικτύου που είναι ανοιχτό μετά από αίτηση σε κάθε καταναλωτή ή χρήστη και με υποχρέωση κάλυψης όλης της εθνικής επικράτειας. Καλύπτεται και η δυνατότητα πρόσβασης σε έναν αριθμό βασικών τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών με διάρκεια, ποιότητα και προσιτή τιμή.
- Συμβιβασμός μονοπωλιακού καθεστώτος με καθολική υπηρεσία: Μονοπωλιακό καθεστώς ως προς συγκεκριμένες υπηρεσίες προκειμένου να έχει έσοδα για να καλύψει τις ανάγκες της καθολικής υπηρεσίας σε όλη την επικράτεια.
- Νομολογία ΔΕΚ (C-320/91 και C-393/92) για μονοπωλιακό καθεστώς
- Οριοθέτηση της καθολικής υπηρεσίας

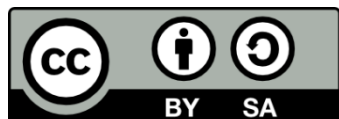

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: <Β. Τσιγαρίδας>

Θεσσαλονίκη, <19.05.2015>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ